

Een familie

Door Frans Busschots

Eenakter

Personages

Joeri, 45 jaar.

Anja, 42 jaar

Doemi, 17 jaar, zoon van Joeri en Anja

Tanja, 16 jaar, dochter van Joeri en Anja

Pjor, 68 jaar, vader van Joeri

DECOR

JARDIN

Klein tafeltje met stoel en bureaulamp

Een dubbele zetel, een enkele zetel, staande leeslamp,

COUR

Klein tafeltje met dikke kaars, stoel.

Een familie

door Frans Busschots

(Een stapel papieren en enkele kranten liggen op een klein tafeltje. Joeri kijkt voor zich uit. Zachtjes komt Anja, ik nachtkledij, naar Joeri toe.)

- ANJA Het gaat je goed, Joeri Dobrovski. (Geen antwoord) Het is lekker warm in je woning. Je hebt het gemaakt, zouden je vrienden zeggen. (Naar zetel toe, nestelt zich in de zetel.) Het gaat je goed Joeri Dobrovski!. Joeri!
- JOERI Denk jij dat ik dit zo plezant vind?
- ANJA Wat plezant vind, m'n lieve Joeri?
- JOERI Papieren en nog eens papieren.
- ANJA Kranten en papieren.
- JOERI (Werpt kwaad de krant naar Anja die ze handig opvangt.) En nu?
- ANJA Moet ik nu écht de krant lezen?
- JOERI (Toont papier.) Net hetzelfde papier heb ik vorige week ingevuld.
- ANJA Je zult weer enkele lettertjes vergeten hebben.
- JOERI Men heeft hier te veel bomen. Dat is het. Bij ons stonden er geen bomen meer. Geen bomen, geen papier.
- ANJA Jij kunt het weten. Ga je nu weer enkele lettertjes vergeten, Joeri?
- JOERI Wat heb jij met je lettertjes? Vul jij die papieren maar in. Ik heb er genoeg van.
- ANJA Ik ging maar tot mijn veertiende naar school, Joeri. Jij bent een vakman.
- JOERI Weet je: jij hebt op alles en nog wat opmerkingen, maar zelf...
- ANJA Pas op wat je zegt. (Korte pauze.) Joeri, kom je nu bij mij zitten? Het is al zo lang geleden dat...
- JOERI Ik had het me zo anders voorgesteld.
- ANJA Ja?
- JOERI Ja!
- ANJA Maar het gaat ons toch goed.

JOERI Het gaat je altijd goed als je je ogen maar tijdig sluit en vergeet na te denken. Wat hebben we nu meer dan vroeger?

ANJA Veel. Héél veel. En je bent vrij. Vrij, Joeri!

JOERI Hoe lang zitten we nu al in dit verloren gat?

ANJA Hier? Drie jaar. En een jaar in het opvangtehuis.

JOERI En wat hebben wij nu? Wat hebben we nu bereikt?

ANJA Véél. Kijk maar rond.

JOERI Papieren en nog eens papieren.

ANJA Als er één lettertje verandert in een van hun reglementen, dan worden de bomen al gekapt. Gewoon invullen en opsturen. Misschien worden ze het wel eens moe. Het is nu eenmaal hun sterke kant. En zij houden van bomen kappen.

JOERI Ik had gedroomd... Ik dacht dat alles anders was.

ANJA Hoor je je zus of je broer klagen?

JOERI Iedereen is anders. Zij vreten het misschien op. Ik voel mijn pijn.

ANJA Ik hoopte dat je bij mij op de zetel zou komen zitten. Warm en dicht bij elkaar. Je weet wel, Joeri, dat ik daar van hou.

JOERI Jij hebt het altijd warm. Je zou zelfs zonder kleding nog warm hebben.

ANJA En mijn man kunnen verwarmen. Kom...

JOERI Eerst die papieren.

ANJA Laat eens zien. (Bekijkt de papieren, lacht.) Deze papieren hoef je niet in te vullen, Joeri. Hier staat, in héél kleine lettertjes: " Wie deze formulieren reeds invulde, hoeft alleen het roze document terug te sturen met de vermelding van de datum waarop men alles opstuurde en het dossiernummer."

JOERI Kunnen zij dan zelf niet nazien hoeveel papiertjes ik al invulde?

ANJA Dat hoort bij het spelletje, liefste. In ons land speelde men toch ook spelletjes?

JOERI Ik weet niet meer wie ik ben. Ik beloofde mijn vader en heb mijn belofte niet gehouden. Ik strekte mijn armen uit en dacht alleen vrienden te zien, maar niemand kijkt naar mij. Ik wilde werken, voor mijn gezin geld verdienen en

moet met kruimels tevreden zijn. Werk wat een ander niet wilt mag ik doen. Maar werk waarop je fier kan zijn gaat mijn neus voorbij.

ANJA En wat moet ik dan zeggen?

JOERI Jij?

ANJA Ja, ik. Heb ik dan geen gevoelens misschien?

JOERI Ja...

ANJA In ons dorpje kende ik iedereen. Van grootmoeders tot kleinkinderen. Van blaaskaken tot hardwerkende vrouwen. Van miskramen tot te vroeg geboren. Wie schulden had en wie anderen gratis een homp vlees toeschoof. In ons dorpje waren de vrouwen een hechte groep. Wij deelden lief en leed met elkaar, met onze kinderen en onze mannen. Ook met hen die de wodka-reuk niet konden missen. Wat heb ik hier? Hier kijken de mensen niet naar elkaar. Ze kijken naast elkaar.

JOERI Dat heeft ook zijn voordelen.

ANJA Je ziet hier alleen maar mensen. Je ontmoet ze niet. Iedereen draagt zijn eigen eenzaamheid. Ik voel me hier eenzaam, Joeri. Eenzaam. En toch heb ik redenen genoeg om te zeggen dat ik het warm heb en kan de zon zien lachen. Jij bent belangrijk voor mij. Jij en de kinderen. Wat betekent dit huis, deze muren? Dit gasfornuis, deze mooie borden en keukenbestek? Wat betekent dit warm vuur als jij je niet goed voelt, Joeri?

JOERI Mijn vader bleef alleen achter. Helemaal alleen.

ANJA Jouw jongste broer is er toch ook nog?

JOERI "Henry de computerspecialist"? Hij is altijd op reis en eens thuis dan piept dat draagbaar tasje tot een kot in de nacht. Ik had mijn vader beloofd...

ANJA En mij had je beloofd...Kom, Joeri: je hebt gewoon één belofte te veel gedaan.

JOERI Jou heb ik helemaal niets beloofd. Ik heb alleen gezegd dat ik ook droomde van het Westen. Niet beloofd. Mijn vader wel. En eigenlijk moest ik hem nog niets beloven. Als oudste zoon was er automatisch de belofte.

ANJA Goed. Het is mijn schuld. En dan? Ik heb je gek gemaakt. Je 's nachts laten dromen waarvan ik je gedurende de dag vertelde. En dan?

JOERI Ik weet het niet meer.

ANJA Wij hebben samen beslist.

JOERI Neen. Jij en ... ik. Het is jouw schuld.

ANJA Was het nu zoals je gedroomd hebt, dan was ik de schuld niet geweest. Dan hadden we samen beslist. Dromen komen nu eenmaal nooit uit zoals je ze droomt.

JOERI Die job als tuinier in dat rusthuis gaat niet door.

ANJA Neen?

JOERI Ze gaan een examen uitschrijven. Dat moet zo, zeggen ze. Maar wat ken ik van Latijnse namen van planten en struiken?

ANJA Gisteren zei je nog dat de ploegbaas je feliciteerde omdat je zo vlug al die afgevallen bladeren weggevoerd had?

JOERI Zo werkt het hier. Je moet Latijn kennen wil je bladeren mogen bijeenharken.

ANJA Je kunt nog altijd terug naar de autofabriek.

JOERI Moeren met perslucht aandraaien. Als ze me daar nog willen. Als er iemand buiten gewipt is omdat hij op het toilet zat te roken. Misschien.

ANJA Je vindt wel iets. Anders ga je maar stempelen. En ik verdien toch ook wat met mijn werk!

JOERI Die enkele uurtjes dat jij met een dweil en zeemlap rondloopt.

ANJA Ik doe mijn best, Joeri Dobrovski. En ik geloof in morgen. Kom bij mij zitten.

JOERI (Gaaf bij Anja zitten; zij trekt hem naar haar toe.)

ANJA Voel je warmte, Joeri?

JOERI Neen. Moet dat?

ANJA Ja. Kom! (Wil knuffelen.)

JOERI De kinderen. Slapen ze al?

ANJA Weekend, boy! Weekend!

JOERI Ik moet altijd maar aan vader denken.

ANJA En ik aan mijn ouders en mijn familie. Jouw vader is een koppige ezel. Een steenezel.

JOERI Wat zeg je? Je beledigt mijn vader.

TANJA (Op samen met haar broer Doemi.) Een steenezel, papa.

DOEMI Lukt het niet meer, papa?

JOERI Maak dat jullie weggkomen. Jullie moesten al lang slapen.

TANJA Ik heb een liefke gevonden. Een Oost-Duitser. Zelfs blauwe ogen, denk ik. Je kunt nu eenmaal niet overal te gelijk kijken.

DOEMI Wij hebben over grootvader gesproken. Wij vinden dat hij een koppige ezel is.

TANJA Een steenezel!

JOERI Jullie durven.

DOEMI Het was helemaal niet onze bedoeling jullie te storen. Helemaal niet.

TANJA Waarom wil hij niet eens voor enkele weken naar hier komen. Misschien wil hij dan later wel voorgoed blijven!

ANJA Hij is nu eenmaal een steenezel, Tanja. Maar misschien heeft hij gelijk.

JOERI Misschien heeft hij gelijk. Waar was ik toen moeder begraven werd?

TANJA Je jongste broer was er toch ook niet?

JOERI Ik had er kunnen zijn.

TANJA Oompje computer ook.

ANJA Hij moet mij wel haten. Ik heb hem zijn oudste zoon afgenomen. Ik ben met je gevlucht en heb zijn kleinkinderen meegenomen.

JOERI Misschien moet ik hem nog eens een brief schrijven.

ANJA Je doet maar. Ik zeker niet.

JOERI Jij zou hem een brief kunnen schrijven.

ANJA Wil ik zijn laatste brief eens voorlezen?

JOERI Woorden hebben ginder een andere betekenis. Het is daar veel kouder.

DOEMI Als twee mensen mekaar haten dan is dat een perfecte relatie. Iedereen is kwaad en niemand weet waarvoor. Iedereen voelt zich te kort gedaan en benadeeld en

verwacht van de andere partij een eerste zet die men prompt zal afwijzen. En dan maar hopen op een tweede zet. Een perfecte relatie.

TANJA Ik begrijp nu waarom jij zoveel problemen hebt met meisjes.

DOEMI Hij zou met de komende kerst eens kunnen langskomen. Visum geen probleem en de trein of het vliegtuig betaal ik wel, van mijn spaarcenten.

ANJA Hij zal nooit komen.

DOEMI Je zou eens goed op je donder kunnen krijgen. Misschien ligt hij daar al lang van wakker. Jou eens goed de waarheid kunnen zeggen en papa op de knieën krijgen en dan enkele maanden later gewoon doodgaan. Moet kunnen.

TANJA Voor mij hoeft het niet. Hij mag blijven leven. Ik vind hem maar niks. Ik heb er nooit van gehouden. Grootmoeder wel. Zij was een vrouw naar mijn hart.

JOERI Gaan jullie maar vlug slapen.

TANJA Ik heb een liefke, papa. En dat zegt jou niets?

JOERI Heeft hij vast werk?

TANJA Dat weet ik niet.

JOERI Dan vraag je dat maar eens. Wie hier komt mee-eten moet zijn kost waard zijn. Ga maar vlug slapen.

DOEMI Pech, hé pa! (Bedoelt dat hun thuiskomst de vrijpartij gestoord heeft.)

DOEMI (En Tanja af.)

ANJA Wat moet ik nu met die krant?

JOERI De krant?

ANJA Ja, de krant. (Met een grote boog werpt ze de krant krachtig weg.) Jij moet je vader schrijven.

JOERI Ik haat papier. Eén lettertje verkeerd en je brief komt nooit ter bestemming.

ANJA Binnenin komt dat niet zo nauw. De buitenzijde is natuurlijk iets anders. Ik zal dat wel even nazien.

JOERI Dat kan ik ook.

ANJA Jij hilde, Joeri.

JOERI Wat?

ANJA Je hilde de eerste nachten, in het opvangtehuis. En je droomde van je vader. Nu wil je hem zelfs geen brief meer schrijven.

JOERI Waarom schrijft hij dan niet?

ANJA Omdat hij niet gehuild heeft.

JOERI Neen?

ANJA Hij heeft niet gehuild. Hoogstens rode ogen van het droogvagen. Hij heeft de oorlog meegemaakt. Bevroren hond en rat gegeten. Mensen zien sterven terwijl ze rechtstaande bevroren. Wat zijn hart beroert doet zijn lippen niet trillen. Jij moet hem echter schrijven. Jij staat bij hem in het krijt. Schrijf hem dat je spijt hebt. Dat je wil terug komen.

JOERI Als ik hem schrijf dan...

ANJA Je bent er nog niet klaar voor. Jij zou durven schrijven dat hij een steenezel is en dat het goed met je gaat en hoopt van hem hetzelfde. Ik ga naar bed, Joeri. Kom je?

JOERI Neen.

ANJA Waarom "neen"?

JOERI Ik moet nog nadenken.

ANJA (Af.)

JOERI (Zet zich aan zijn tafeltje, aan het andere tafeltje- zijde cour- zit Joeris vader.)
(Joeri schrijft en zijn vader ook, om beurten.)

PJOR Joeri, ik heb je brieven nog eens gelezen. Je hebt een afschuwelijk slecht geschrift en je schrijft opzettelijk klein opdat ik het niet zo vlot zou kunnen lezen.

JOERI Vader Pjor, het is zomer hier. De vogeltjes fluiten in de bomen. En het fruit hangt te rijpen.

PJOR Het is hier eenzaam en rustig, vooral rustig. Soms hoor ik de wind die de sneeuw huizenhoog opblaast. En dan niets meer.

JOERI De zomer zal wel niet zo lang meer duren. Als het fruit rijp is dan komt de winter. Meestal merk je het niet eens. Zo rustig gaat het hier.

PJOR De laatste rebellen en gelukzoekers zijn vertrokken. Er staan wel enkele huizen leeg, maar dat is goed voor de toekomst.

JOERI Kerstmis wordt hier geweldig gevierd. Overal branden er lichtjes en kaarsen. En men zingt mooie liederen. Kerstmis is het feest van de vreugde, de vriendschap.

PJOR De winter zal hier weer hard zijn. Mekaar helpen overleven smeedt een hechte band.

JOERI We zouden een grote taart kunnen bakken met veel kaarsjes erop. Jij zou die kaarsjes kunnen uitblazen.

PJOR Wat? Het kraken van het ijs en het huilen van de wind is veel gezelliger. Al voelde ik mijn tenen bevroren dan was ik hier nog gelukkiger.

JOERI Het ga je goed, vader.

PJOR Stik. (Houdt op met schrijven, praat voor zich uit.) Om te bevroren zal het daar te warm zijn, vermoed ik.

(BEIDEN leggen pen en papier neer. Pjor verdwijnt uit beeld.)

TANJA (Op, héél modern gekleed.) Carl is zijn naam. Carl.

JOERI Dag Tanja, je bent zo vroeg.

TANJA Hij heet Carl, papa.

JOERI (Draait zich om en schrikt als hij Tanja ziet.) Wie heet er Carl? Wat? Wat zie jij er uit!

TANJA Modern, papa. Hier moet je met je tijd meegaan of je kunt je liefde niet houden. Ze willen met een mooi meisje over de straat wandelen.

JOERI Mooi? Noem jij dat mooi? Zelfs voor carnaval is dit bedenkelijk. Ik zou je eens goed door elkaar moeten schudden. Mooi!

TANJA Ik wilde eens met je praten, papa! (Weent.)

JOERI Praten? Je denkt toch niet zeker dat jij je alles kan permitteren. Ik neem het niet dat jij zo over de straat loopt. Waar is je fatsoen?

TANJA Papa, ...

JOERI Zelfs de vogels schrikken zich dood als ze je zien!

TANJA Mijn vriendinnen zijn allemaal zo gekleed.

JOERI Jammer voor de vogels! Ik dacht dat jij geen vriendinnen had? Een bende, ik begrijp het!

TANJA (Geen antwoord, droogt tranen.)

JOERI Kom! Ik zal mijn ogen toedoen. Wat is er van die Carl?

TANJA Hij is mijn chou.

JOERI En kan hij goed kussen?

TANJA Hij kan nog véél meer.

JOERI Ja? Zoals?

TANJA Hij is een schat, papa.

JOERI Maar toch op de eerste plaats jouw chou!

TANJA Hij praat al over trouwen!

JOERI Wat? Trouwen?

TANJA Hij praat er over. Ik moet hem nog wat intomen.

JOERI Dat hoop ik voor jou! Trouwen!

TANJA Er is echter nog een andere mogelijkheid.

JOERI Ja?

TANJA Samenwonen.

JOERI Samenwonen? En je school dan?

TANJA Jij zei altijd dat het belangrijkste is dat men gelukkig is.

JOERI Maar kind toch! Je bent nog maar net zestien? Wat weet jij van het leven?

TANJA (Geen antwoord.)

JOERI Jij bent nog veel te jong. Eerst je school afmaken. Beloofd?

TANJA Ik zal er over nadenken. (Wil weggaan.)

JOERI Tanja?

TANJA (Draait zich om.)

JOERI Wat voor werk doet die...Carl?

TANJA In de voormiddag werkt hij bij de plantsoendienst van home Vogelvrij. Ik denk toch dat dat ding zo heet. Een soort rusthuis. De namiddag heeft hij geen tijd: dan moet hij sporten. Soms mag ik met hem meelopen. En spieren dat hij heeft! Tot straks, papa! (Af.)

DOEMI (Op, kijkt Tanja achterna.) Wie was dat?

JOERI Wie? Wat?

DOEMI Toch Tanja niet? Waar haalt zij dat geld vandaan om zo modern gekleed te zijn?

JOERI Weet jij het?

DOEMI Dat moet een smak geld kosten. Carl leeft nogal op grote voet. Moet van rijke ouders zijn.

JOERI Rijke ouders? Soort zoekt soort. Als dat zo is dat dat vogelschrikkleedje nogal duur is, dan moet ik er het mijne van weten. Ken jij die Carl?

DOEMI Als eens gezien. Komt vriendelijk over. En beleefd.

JOERI Rijke ouders? Een leegloper met lange vingers. En wat zijn jouw plannen?

DOEMI Plannen? Hoezo, plannen?

JOERI Tanja heeft grootse plannen.

DOEMI Ja?

JOERI Ze wil gaan samenwonen met die fameuze Carl.

DOEMI Ze zal eerst haar studies afmaken. Zo ken ik haar. Zeker dat ze ooit eens zal trouwen of samenwonen zoals dat hier tegenwoordig de mode is. Meisjes denken nu eenmaal verder vooruit dan jongens.

JOERI Jij hebt nog geen plannen? Het is nu het moment om daar over te praten, nu!

DOEMI Iedereen heeft plannen, papa. Dat peis ik toch. Maar ik? Neen, eigenlijk geen plannen. Dat ik vrachtwagenchauffeur wil worden, dat wist je toch al, dacht ik?

JOERI Vrachtwagenchauffeur? Neen, nooit van gehoord.

- DOEMI Fout van mij. Vergeten te zeggen! Ja, dat moet ik dan vergeten zijn. Het zit zo, papa...
- JOERI En je studies?
- DOEMI Daar sla je nu meteen de nagel op de kop. Mijn studies. Ja, daar zit ik mee. Dat heb ik nog niet uitgemaakt. Het diploma is wel belangrijk. Maar al dat studeren is eigenlijk waardeloos. Van wat je leert gebruik je in het echte leven maar een heel klein beetje. Je wordt maar niet zo in een handomdraai trucker. Het is een speciale opleiding. De wereld zien vanuit een stuurcabine van een mastodont is heerlijk. Van ons dorpje naar hier en dan verder de wereld in.
- JOERI En je ouders dan? Hebben die dan helemaal niets meer te zeggen? Je moet ze zelfs niet eens raadplegen. De wijde wereld.
- DOEMI Jij hebt toch ook niet naar je vader geluisterd. Jij dacht toch ook aan dit land?
- JOERI Ik wilde voor jullie een betere wereld. Werk en een beetje meer welvaart. Meer mogelijkheden om te studeren, om meer kansen te hebben. Tanja droomt van haar Carl en jij van je truck. En ik dan en je moeder?
- DOEMI Misschien kunnen jullie na een tijdje terug naar ons huisje, naast dat van grootvader. Jullie taak is hier bijna af. (Weg.)
- JOERI (Zet zich in een zetel, kijkt bezorgd voor zich uit. Zijn vrouw komt op met fles en twee glaasjes. Blijft staan. Joeri ziet haar.) Wat moet dat voorstellen? Jij ook al aan de drank? Vroeger dronk je nooit, Anja.)
- ANJA Wat is nooit, Joeri? Ik dacht als wij samen eens een glaasje dronken. Je kan het best gebruiken. Zo eentje voor de gezelligheid. En dan...
- JOERI Ik ben moe. Ik wil alleen zijn.
- ANJA Ik ook. Met jou, bedoel ik. Wij samen alleen. De kinderen slapen. (Zet zich naast Joeri en geeft hem een glaasje.) Je verwaarloost mij, Joeri. Je wordt een vreemde voor mij. Drink! Gezondheid!
- JOERI Het gaat me niet goed. Ik voel ergens een pijn en ik weet niet vanwaar die pijn komt.
- ANJA De komend winter, Joeri. De natuur heeft zijn invloed. Pijn gaat over.
- JOERI De kinderen. Ik ben de kinderen verloren.
- ANJA Ze slapen. Morgen gaan ze naar de school. Ze hebben zich goed aangepast.

JOERI Ik ben ze verloren. Vroeger kon ik met ze praten en vroegen ze mij om raad. Ik ben toch de vader!

ANJA Ze weken zich los. Zoeken zelfstandigheid. Dat hoort zo.

JOERI Ze weken zich los en drijven af. Net als kruid zich van de oever losmaakt en naar de verten drijft.

ANJA Mijn Joeri. Wat maak jij je zorgen! Kom, drink nog eens!

JOERI Neen!

ANJA Wat?

JOERI Laat me gerust. Ik wil alleen zijn.

ANJA Maar ik wilde...

JOERI Ik wil niets. Versta je dat?

ANJA Ik versta je. (Af.) Maar kom straks niet ...

JOERI (Kijkt voor zich uit, neemt na een tijdje pen en papier.)

(Joeri en Pjor zitten ieder aan hun tafeltje en schrijven om beurt.)

JOERI Aan Pjor Dobrovski. Jij bent een ezel, een steenezel, een bevroren steenezel. Het enige menselijke wat nog in je leeft is dat je alle dagen probeert te eten en te overleven. Waarvoor weet ik niet!

PJOR Je lettertjes worden al iets groter: bijna leesbaar!

JOERI Met mijn gezondheid is het niet zo best.

PJOR Je was er niet toen je moeder begraven werd. Je kinderen moeten maar iets laten weten wanneer alles voorbij is.

JOERI Ook met de kinderen gaat het niet zo best. Vroeger kon ik jou om raad vragen.

PJOR Je wilde op eigen benen staan. Zijn je tenen dan toch bevroren?

JOERI Vader, ik heb je hulp nodig.

PJOR Stik! Wat? Je hebt mijn hulp nodig? Voor de eerste keer in je losbandig leven? Zou het wel écht zijn?

JOERI Vader, dit is de laatste brief die ik je schrijf. Hierbij vind je de nodige formulieren. Met Kerstmis bakken we een extra grote taart met tien eieren erin. Het ga je goed!

PJOR (Kijkt voor zich uit.) De steenezel. (Herleest in brief van Joeri.) Vader, ik heb je hulp nodig... Vader!

(Verlichting op Pjor en Joeri langzaam uit, beiden af. Doemi op met kleine plastic kerstboom. Tanja op met veel te grote slingers om de kerstboom te versieren. De kerstboom wordt kant jardin vooraan neergezet. Men begint meteen met het versieren van de kerstboom.)

TANJA Vreemd.

DOEMI Wat?

TANJA Bijna net zoals thuis, vroeger.

DOEMI Daar was het toch een echte kerstboom?

TANJA Het gevoel dat ik krijg.

DOEMI Gevoelens? Ik vind dit helemaal niets. Plastiek in verschillende kleuren. Verspilling.

TANJA Denk jij nooit meer aan thuis?

DOEMI Waar is dat?

TANJA In ons huisje naast Pjor.

DOEMI Thuis. Waar hoor ik thuis? Ginds? Hier? Pjor was een brombeer, een ongelikte beer. Maar als je bij hem was...

TANJA ...dan had je het gevoel dat ... zie je nu wat ik bedoel?

DOEMI Pjor...

TANJA Hij had een prachtige rauwe stem. Als hij zong dan was het net alsof twee beren aan 't vechten waren. Hij had iets wat ik hier nog niet gezien heb. Ik kan het niet zeggen wat ik bedoel. Hij heeft veel meegemaakt. De oorlog, gevangenschap. Zijn tenen bevroren...

DOEMI Waarom vertelde hij daarvan niets? Ik had zo graag geweten...

TANJA Jij? Heb jij hem ooit iets gevraagd? Jij was toch zijn favoriet? Jij was toch zijn kleinzoon?

DOEMI Ik was er soms bang van. Hij kon zo raar kijken. Maar van de oorlog had ik wel graag wat meer geweten.

TANJA Zou hij zich eenzaam voelen?

DOEMI Hij? Neen, lief zusje!

TANJA Ik weet het niet.

DOEMI Verdomd! Wat zijn wij hier eigenlijk aan het doen?

TANJA Een plastieken kerstboom aan het versieren. Om onze oudjes een pleziertje te doen.

DOEMI Mooi pleziertje. En hoe zit het nu met je plannen? Met die Carl.

TANJA Dat gaat jou geen snars aan. Je bent jaloers omdat jij nog geen grietje hebt kunnen overtuigen.

DOEMI Ik denk alleen aan mijn truck.

TANJA Droom 's nachts!

DOEMI Hoe zit dat nu met die Carl? Ik hoor van alles van hem vertellen.

TANJA Droom van je truck! (Kwaad af.)

DOEMI (Kijkt naar de versierde kerstboom, verlegt een slingertje, af.)

ANJA (Op, kijkt rond, naar de kerstboom.) Joeri! Joeri!

JOERI (Op met broek in de hand.) Wat nu weer?

ANJA Kun je nu niet antwoorden?

JOERI Op het intiemste moment van de dag!

ANJA Wat denk jij ervan Joeri Dobrovski?

JOERI Waarvan, schatje?

ANJA Je vader.

JOERI Daar kan in niet op antwoorden.

ANJA Zo een taart bak je niet zo maar. Minstens tien eieren.

JOERI Ik hou van taarten met tien eieren.

ANJA Ik weet niet of ik blij zal zijn. Ik ben een beetje bang.

JOERI Mag ik nu verder doen?

ANJA Wat?

JOERI Niets (Af.)

ANJA (Kijkt naar de kerstboom, af.)

(Geluid van een trein die een station binnenrijdt en stopt. Pjor met oude reiszak in de hand kijkt eenzaam rond.)

PJOR De bastaards. Ze zijn er niet.

(Anja en Joeri helemaal achteraan op. Blijven staan. Enkele passen in de richting van Pjor. Blijven staan. Terug enkele passen in de richting van Pjor.)

PJOR Je bent te laat, Joeri. Te laat. Zoals altijd.

JOERI Dag, papa. (Steekt hand uit. Pjor negeert die hand, maar omhelst hem.)

ANJA Hoe was de reis?

PJOR Verschrikkelijk en de ontvangst hier: héél hartelijk.

JOERI Je dronk te veel en eens aan de grens was de fles leeg. Zo doen oudere mannen dat Pjor Dobrovski!

PJOR (Omhelst Anja) Jij maakte van mijn zoon een duivel.

ANJA Ik ben met een duivelskind getrouwd. En jij beweert er de vader van te zijn!

PJOR (Lacht luid, omhelst Joeri en Anja.) Kinderen. Laat het ons gezellig maken. Waarom hebben jullie het verdiend dat het hier zo warm is?

JOERI Welkom, papa! Kom we gaan ons wat warmen. Het is hier koud.

PJOR Het is hier gezellig. Warm.

JOERI Of keer je meteen terug? Straks rijdt er een trein in de andere richting.

PJOR Ik wil de kinderen zien.

ANJA Kom!

(Joeri draagt de reistas van Pjor, stappen in de richting van "de woonst" van Joeri en Anja.)

PJOR Je dacht die ouwe komt niet?

JOERI Je was niet op de trein van deze morgen. En nu was er één uur vertraging.

PJOR Ik heb een tweede fles gekocht aan de grens en er was een man in uniform die ik niet verstond. Hij wilde dat ik invoerrechten betaalde. Stel je voor: ik heb hem moeten laten drinken of ik mocht niet meer op de trein. Corruptie!

JOERI Pjor, je bent onverbeterlijk.

PJOR Maar ik ben gekomen. Tegen mijn wil in. Die landverraders!

(Tanja en Doemi zien het gezelschap naderen en omhelzen Pjor.)

TANJA Grootvader!

PJOR Mijn klein duifje. Je wordt een grote meid.

DOEMI Welkom, grootvader!

PJOR Verloren zoon van een landverrader!

ANJA Kom, ik breng je naar je kamer! Je kunt meteen een bad nemen. En dan vlug eten.

PJOR Een bad? Eens in de week. En het is maar twee dagen geleden. Vlug eten zal ook niet kunnen: ik heb honger. Ik eet alleen wanneer ik echt honger heb. En dat is nu het geval. Stevig brood en een brok vlees. Of eten jullie hier sponsbrood met een soort confituur?

(Pjor, Anja en Joeri af. Doemi zet zich aan de tafel.)

TANJA Ik heb er een beetje naar verlangd en nu hij hier is ben ik er bang van. Het is alsof hij van een andere wereld komt.

DOEMI Hij is vastgeroest, vastgevroren bedoel ik.

TANJA Alles zal hij willen weten.

DOEMI En dan?

TANJA De school, wat we later willen worden, of er al een liefde om de hoek komt kijken, ...

DOEMI Hij is zo weer weg.

TANJA Wat komt hij hier eigenlijk doen?

DOEMI Papa wilde hem hier hebben.

TANJA En omdat er een kerstboom staat is hij nu gekomen? Er moet meer achter zitten!

DOEMI Helemaal niet.

TANJA Als hij dat van Carl te weten komt dan zal het er stuiven!

DOEMI Helemaal niet.

TANJA Wat helemaal niet?

DOEMI Dan neem je twee zakdoeken en een tandenborstel en je trekt in bij Carl. Je was dat toch van plan.

PJOR (Op met bord met vlees en een bord met brood.) Veel te groot die kamer en jullie keuken is dan weer veel te klein. Zou dit wel echt vlees zijn?

TANJA (Wil opstaan en weggaan. Ook Doemi wil weg.) Dan laten wij je even alleen.

PJOR Blijf. Ik eet altijd al alleen. Blijf. (Eet.)

TANJA Wil ik papa roepen...

PJOR Geen landverrader in de buurt terwijl ik eet.

TANJA Zal ik de koffie halen?

PJOR Neen. Breng die fles wijn die in de voorraadkamer staat. Eerst ontkurken.

(Tanja af.)

PJOR (Terwijl hij eet.) Jullie wonen hier goed. Beter dan bij ons. De achterdeur van jullie huisje heb ik moeten dichtnagelen. De deur was bijna weggewaaid. De jeugd bij ons is gek op drugs en werkt niet graag. En jij?

DOEMI Wat bedoel je, grootvader?

PJOR Gebruik jij drugs?

DOEMI Neen.

PJOR Waarom niet?

DOEMI Dat weet ik niet.

PJOR Die wel drugs gebruiken weten het ook niet. En je school?

DOEMI In orde.

PJOR Toen jij klein was dacht ik dat jij een goede ingenieur zou worden. Techniek. Jij was een handige knaap en alles interesseerde je. Maar ja, daarvoor moet je natuurlijk willen studeren. Hier heb je meer mogelijkheden als bij ons. Jij zou het kunnen. Misschien ben je te lui, dat kan ook.

TANJA (Op met fles wijn en glas.)

PJOR En hoe gaat het met jou op de school?

TANJA Niets speciaals.

PJOR Hebben jullie geheimen voor elkaar?

TANJA Wat bedoel je?

PJOR Jullie praten soms met elkaar. En vertellen wat niet met de school te maken heeft.

TANJA Wij maken soms ook eens ruzie.

PJOR Jij gebruikt drugs.

TANJA Wat? Hoe durf je?

PJOR Ik ruik dat en zie dat in je ogen.

TANJA Eens. Misschien twee keer. Zo eens geprobeerd.

PJOR En wie betaalde dat kleedje dat in de badkamer ligt?

TANJA Moet jij dat allemaal weten? Ik dacht...

PJOR Ik heb ook drugs gebruikt, in de oorlog. Jij liegt!

TANJA Dat zeg jij. Drugs? Waarom zou ik? Ik heb van Carl eens een proevertje gekregen.

PJOR Kindje, al ben ik dan maar een eenvoudige oude man: ik heb ogen in mijn kop.

TANJA Ben je daarvoor van zo ver gekomen?

PJOR Geen slecht vlees. Als ik je een goede raad mag geven: profiteer van het leven.

TANJA Zeker weten!

PJOR En als je graag drugs gebruikt: doen! Die Carl heeft beslist een klein handeltje en het brengt goed op. Waarom help je hem niet wat. Misschien krijg je dan regelmatig zo een kleedje en andere mooie dingen? En studeren zou ik niet meer doen. Jij ook niet Doemi! Geniet van het leven. Weet je: jonge mensen willen ouderen toch niet geloven. En goede raad wordt alleen maar weggewaaid. Ik ben al zo oud en heb nog niemand kunnen overtuigen. Alleen nadien kreeg ik gelijk. Maar ik moet geen gelijk krijgen! Ik heb lekker gegeten en het smaakte eens zo lekker omdat jullie in de buurt waren. (Neemt de borden en de fles wijn en stapt richting keuken.) Bij ons is het vlees taaier. (Af.)

DOEMI Is hij weg?

TANJA Ja.

DOEMI Wat een griezel.

TANJA Zat hij al maar op de trein.

DOEMI Die Carl is geen zuivere koffie. Ik vermoedde wel dat hij dealde. Je kleedje is dus betaald met drugsgeld!

TANJA Heb ik dat gezegd? Jullie fantaseren maar!

DOEMI Pjor heeft gelijk. Iedereen maakt best zijn eigen keuze. De rekening kun je toch niet aan iemand anders presenteren, later.

TANJA Jij kunt de boom in. Ik doe wat ik wil!

DOEMI Twee zakdoeken en een tandenborstel, zusje!

TANJA (Kwaad af.)

DOEMI Carl. Dat ventje moet ik de bol eens wassen. Mijn zusje en drugs... (Bootst Pjor na.) Jij zou voor ingenieur kunnen studeren. Jij was een handige knaap. (Af.)

TANJA (Op, roept.) Doemi! Doemi!

DOEMI (Op.) Wat?

TANJA De kerstboom. Of dacht je dat ik het weer alleen ging doen? Jij woont hier ook nog.

DOEMI Jij verbaast me. Ik dacht dat je al lang...

TANJA Zwijg! Help liever!

DOEMI Ik heb twee mooie zakdoekjes klaargelegd.

TANJA Pak aan. In die doos stommerik. (Ze nemen de versiering weg.) Gelukkig, aan alles komt een eind. Hij gaat weg.

DOEMI De kerstboom? Natuurlijk.

TANJA Pjor, bedoel ik.

DOEMI Spijtig. Nu ik hem begin sympathiek te vinden. Hij heeft gisteren van de oorlog verteld. Ik heb het er moeten uittrekken. Hij heeft meerdere medailles gekregen.

TANJA Oude muntstukken zeker. Ze moeten daar iets mee doen. Jij draagt de doos, ik de boom. Vooruit. (Samen af.)

PJOR (Kijkt rond, stapt richting cour, naar het station. Doemi draagt zijn reistas. Dan volgen Joeri, Anja en Tanja. Pjor neemt afscheid.) Dag, kleine ingenieur. Zorg ervoor dat de vliegtuigen bij ons niet meer zo vlug uit de lucht vallen. (Omhelst Doemi) Anja, verzorg mijn landverrader goed. En ja: de taart was lekker. Alleen: er was één eitje te weinig in. Slechts negen, denk ik. (Omhelst Anja.) Joeri, hou de familie samen. Ondanks alles: jij blijft mijn zoon! (Omhelst.) Het ga je goed, kleine schooljuffrouw. Vergeet het huisje niet waar ik je verhaaltjes vertelde. Beloof me dat je kinderen, later, bloemen op mijn graf komen leggen.(Omhelst Tanja.)

JOERI (Terwijl Pjor bijna af is.) Pjor Dobrovski! (Pjor draait zich langzaam om.) Ik blijf er bij: jij bent een steenezel.

(Pjor kijkt naar het groepje, traag glimlacht hij, draait zich om en stapt verder, af. Verlichting langzaam fade-out.)

DOEK.